

– Összetett a probléma. Talán azért nem választották újra, mert az emberek azt gondolták, hogy évekig, évtizedekig folyani fog a pénz, és minden aranyból lesz öntve. Sokat fejlődött Devecser, de az emberek még többet vártak. Pedig úgy gondolom, ennél többet nem lehetett tenni. Észak-Olaszországban, Stavában 1986-ban egy fluorbánya hegyoldali tározója szakadt ki, és négy perc alatt 268 ember halt meg. Nem voltak sérültek, valaki vagy túlélte, vagy meghalt. Az olasz állam azt mondta, mivel megvan a felelős, pereskedjenek az emberek. Öt évig tartott az eljárás, hét év után kezdődött el az újjáépítés. Ezt azért tudom pontosan, mert 2011-ben meghívtak minket a tragédia 25 éves évfordulójára. Ott azt láttam, hogy 25 év után sem volt olyan mértékben újjáépítve a település, mint ez a környék. Ehhez a történehez képest Kolontáron és Devecserben már aznap este itt volt a Máltai Szeretetszolgálat vezetője, Kozma atya, és azt mondta, fél évig minden érintett albréleti költségét átvállalják. Két nap múlva pedig egy pontonhídnál már itt állt az ország miniszterelnöke, s megígérte, hogy mindenkinek segíteni fognak, mindenkinek fedél lesz a feje fölött. Tehát senki sem lett földönfutó. Két hónappal később, december hatodikán pedig Kolontáron átvették a munkaterületet, ahová az új házakat állami segítséggel felépítették.

– Várják már a felelősséget megállapító per végét?
– Az emberek megnyugodnának, ha kiderülne, hogy ezért a tragédiáért ki volt a felelős. Én egyszer voltam a bíróságon, de elegendő is lett belőle. Kaptam olyan kérdést is, hogy biztosan jó helyre épültek-e az elsodort házak. Visszakérdeztem: ügyvéd úr, járt már maga a helyszínen? Egyébként nem járt. Mert ha járt volna, tudná, hogy a házak nyolcvan-kilencven százaléka a hatvanas években épült, a tározó pedig 1992-ben. Így aztán nem hiszem, hogy a házak rossz helyen épültek volna.

Devecser és Somlósárhely sem épült rossz helyre, mondta a bíróságon a beszélgetést felidéző polgármester.

Halálunkig pereljük a bűnösöket – nyilatkozták a kárvallottak. A Mal Zrt. és a környezetvédelmi hatóság ellen 67 ember összesen 479 millió forint értékben indított kártérítési pert. Első fokon 18 millió 235 ezer forintnyi kártérítést összeget ítélt meg a Veszprémi Törvényszék kilenc felperesnek, mire 61 felperes adott be fellebbezést, amelyet időközben 35-en visszavontak. Másodfokon a Győri Ítéltábla egymillió és hárommillió forint közötti kártérítést ítélt meg nemrégiben öt személynek.

A Mal Zrt. vezetői és illetékesei ellen indított per 2012 januárjában indult, és jelenleg is tart. Halálát előidéző gondatlan közveszélyokozás vétsége, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó közveszélyokozás büntette, illetve gondatlanságból elkövetett környeztkárosítás és természetkárosítás vétsége miatt 15 személlyel szemben emeltek vádat. A vádlottak között van a Mal Zrt. vezérigazgatója, műszaki igazgatója, üzemvezetője, környezetvédelmi előadója és diszpécser is.

„Három éve, október 4-én rendkívül erős délkeleti szél fújt, amely a tározóban hatalmas hullámokat gerjesztett, s a hullámváz iránya a később kiszakadt sarok volt” – mondták a meghallgatások korai időszakában azok a munkások, akik a katasztrófa napján a később átszakadó X-es tározóval közös falú, IX-es kazetta gátkoronáján szereltek csővezeték. Igaz, sok az ellentmondás. Az egyik csőszerelő szerint a gátszakadás helyétől négyszáz méterre dolgoztak, ugyanakkor kollégája kétszáz méterre becsülte a távolságot, míg egy másik munkás szerint pár méterre lehettek. Eltérően emlékeztek az időpontokra is, az egyik tanú azt vallotta, hogy a X-es tározó gátja biztosan déli 12 óra után szakadt át, mivel mindig délben vette be a gyógyszerét. Ketten is jelezték, hogy nem hordanak órát. A gát átszakadását egyik tanú sem hallotta, később annyit észleltek, hogy szalmabálák lebegtek a mezőn, úsztak az iszappal.

A monstre tárgyalássorozatban ítélet még idén ősszel várható. Bakonyi Zoltán elsőrendű vádlottal, a Mal Zrt. elnökével sétálok Veszprémben a macskaköves várbeli utcán. Elismeri, hogy „a fejét szeretnék porba hullva látni” az emberek, és azt is, hogy igen csak megváltozott az élete az utóbbi öt évben. Úgy vélekedett, az első heves reakciók után egyre többen kérték tőle a kitartást, a termelés folytatását.

A térségben – leginkább Devecserben és Kolontáron – élő lakosság egy része öt éve gyűlölettel tekint az alumíniumüzemre és tározóira, mások viszont a munkahelyüket féltik. Sok a megválaszolatlan kérdés. Mi lett volna, ha az üzem korábban és nem a katasztrófa után tér át a vörösiszap biztonságosabb szárazkezelésére; ha védőgátat épít a tározóhoz, ha a vörösiszapot veszélyes anyagnak minősítik? A 2012 tavaszán elkészült úgynevezett Kolontár-jelentés szerint nem lehet egyedül a Mal Zrt.-t felelőssé tenni a katasztrófaért, mert a magyar hatósági rendszer, a magyar kormányzatok és az Európai Unió nem megfelelő szabályozása is szerepet játszott benne. Ráadásul a szakhatóság kilenc nappal a tragédia előtt a tározóknál mindent rendben talált.

Devecserben mondták: még az is lehet, hogy a X-es kazettát valóban eltérő minőségű talajra építették, így a katasztrófát előre nem látható talajtörés okozhatta.

Csikszereda évtizedeken át a romániai jégkorong fellegrájának számított, de amióta a magyarországi egyesületek gyakorlatilag teljes generációkat csábítanak el, a székelyföldi hoki az összeomlás szélére került. Feljövőben viszont a futball: ezen a területen egyelőre Magyarország jóval többet ad, mint amennyit elvesz. A Székelyföldi Labdarúgó-akadémián jártunk.

■ LUKÁCS CSABA (CSIKSZEREDA)

Futótűzként terjedt el egy álhír a román, majd ennek nyomán a magyar sajtóban: négymillió euróért, vagyis 1,2 milliárd forintért harmadosztályú focicsapatot vett a magyar kormány Erdélyben. Az FK Csikszeredával az a cél, hogy 2019-re a magyarok megnyerjék a román bajnokságot, adták hírül a „veszély” a bukaresti médiumok. A híresztelést a csíkiak hamar cáfolták, de mi elutaztunk a székelyföldi városba, hogy utánanézzünk a történetnek.

Székelyföld eddig nem a labdarúgásáról volt híres: a közel hatszáz ezer magyarnak helyet adó régióban csak Marosvásárhelynek volt és van első osztályú labdarúgócsapata, de náluk is alig találni magyart – jellemzően máshonnan igazolt román vagy külföldi játékosok rúgják a bőrt. Hargita megyéből csak a másodosztályig jutott el nagy ritkán egy csapat a rendszerváltás előtt, azután a rendszer összeomlotta, és évekig még harmadosztályú együttese sem volt a megyének. Aztán a jégkorong fellegrájának számító Csikszeredában újjáalakult az 1904-ben létrehozott FK Csikszereda, és az egyesület vezetősége kijárta, hogy a bukaresti törvényszék elismerje a jogfolytonosságot. Ennek köszönhetően a klub neve sem románosítható, így az országos ifjúsági bajnokság két korosztályában nem Miercurea-Ciucékné, hanem Csikszeredaként kénytelenek említeni őket az idegenbeli mérkőzéseken is. A város hathatós támogatásának köszönhetően (többek között játékos-edzőnek hazahozták a 2003-ban a Rapid Bucaresti-tel román bajnokságot nyert *Ilyés Róbertet*) a felnőttcsapat feljutott a harmadosztályba.

Látva a romániai utánpótlásképzés összeomlását, a csíkiak 2002-ben léptek egy merész, és létrehozták a Székelyföldi Labdarúgó-akadémiát, amely – szakmai együttműködési megállapodást kötve a felcsúti Puskás Ferenc Labdarúgó-akadémiával – gőzerővel nekifogott a székelyföldi tehetséggondozásnak.

A város központjától pár száz méterre, a Márton Áron Főgimnázium szomszédságában munkagépek tucatjai dolgoznak, közvetlen közelükben viszont kisgyerekek százai kergetik a labdát a műfüves gyakorlópályán. *Szondy Zoltánnal*, az akadémia vezetőjével nézzük a nyolcéves korosztályt, és nekem is felűnik egy szőke kislány, akitől a társai egyszerűen nem tudják elvenni a labdát. Minden tornán megkapja a legjobb játékosnak járó különdíjat, mondja a sportújságíróból lett intézményvezető büszkén, és elkezd felvázolni a kétezer gyereknel is többet lefedő intézményhálózat alapjait.

Az alközpontokba öt éves kortól járnak a gyerekek, egészen tizenhárom éves korig. Heti három edzést tartanak a számukra, ezért a szülőknél nem kell fizetniük, a gyerek a felszerelést is ingyen kapja. Hargita megyében Csikszereda mellett Gyergyószentmiklóson és Székelyudvarhelyen működnek alközpontjaik (az akadémia által fizetett három edzővel utóbbi a legnagyobb, és rajtuk kívül még a város is biztosít szakembereket). Kovászna megyében Sepsiszentgyörgyön és Baróton, Maros megyében pedig a megyeközpont mellett Szászrégenben és Szovátán dolgoznak, és elindul egy alközpont Kolozsváron is. Ezekből az edzők rendszeresen kijárnak edzéseket tartani a környező településekre, ha van a munkájuk iránt érdeklődés. Sőt az iskolai focimeccsek is megnézni – ha ügyes gyereket látnak, de a településen nincs szervezett munka, a szülőket megpróbálják meggyőzni, hogy hordják a gyereket a legközelebbi alközpont edzéseire. Ha a szülők erre nem képesek, akkor a legtehetségesebbek esetében felajánlják a csikszeredai kollégiumi elhelyezést.

Érdemes megállni Kolozsvárnál egy pillanatra. Itt lenne szakmai alternatíva a gyerekeknek, de magyar nyelven nincs utánpótlásképzés – ez különben egész

Aranylábú székelyek: az erdélyi magyar fociképzés politikai ügy is

Vastag boka

Edzés a csikszeredai labdarúgó-akadémián. Kis pénzből nagy csodát

Romániára jellemző, hogy ha magyar gyerek profi sportolóvá akar válni, akkor csak román nyelvű sportiskolába iratkozhat be, mert keleti szomszédunknál a sport nyelve a román. Azt pedig adott esetben azonnali hátrányt jelent: hiába tehetséges, ha nem érti pontosan, mit magyaráz neki az edző – míg ő a hallottak értelmezésével van elfoglalva, román társai már gyakorolják a feladatot. Az ilyen rendszerbe bekerülő gyerek sorsára jellemző a tekerőpataki *Tamás Gábor* esete: tízévesen elkerült a fővárosi Dinamóhoz, ahol Gabriel Tamas néven futott be nemzetközi karriert, de közben elfelejtett magyarul.

Az akadémia kezdeményezésére Hargita és Kovászna megyében közös ifjúsági bajnokságot hoztak létre az alközpontokban focizó gyerekeknek, így azok folyamatosan tétmérkőzéseket vívhatnak. Követik a tehetségeket, akiket tizenéves korukban felvesznek a Csíkban működő központba, ahol – ingyen – kollégiumi elhelyezést is tudnak biztosítani. Nem bízzák tehát a véletlenre a válogatást – a gyerekeket kis-koruk óta követik. Noha alig három éve dolgoznak, az eredmények már látszanak: az U16-os csapatuk jelenleg pontvesztés nélkül vezet az országos ifjúsági bajnokságot, két éve pedig meg is nyerte az alapszakaszt. Beszédés a legutóbbi mérkőzésük eredménye is: FK Csikszereda – LPS Vaslui 15:0 (6:0).

A nagyobb akadémisták a felnőttek között is kipróbálhatják magukat: az FK Csikszereda kezdőcsapatában jelenleg három ilyen fiatal kap helyet. Az egész rendszer működtetésére évente százötvenmillió forintot kapnak a magyar államtól, ezt egészíti ki a város ötvenmillió forintnak megfelelő támogatással.

Miközben végiglátogatjuk a sok pályát, amelyek mindegyikén folyik valamilyen foglalkozás (csak Csikszeredában van két műfüves és egy élő gyepes nagypályájuk), Szondy Zoltánt arról kérdezem, korábban mi történt a székelyföldi tehetséges gyerekekkel. Tíz-tizenkét éves korban elvitték őket a szülők Magyarországra, különféle utánpótláscsapatokhoz, jön a válasz, ahol a gyereket kipróbálták, és ha valamiért nem felelt meg, vagy nem tudott beilleszkedni, esetleg a szülők nem tudták biztosítani az anyagi feltételeket, jöhettek haza. Ez óriási trauma volt a gyerekeknek, karrierük mentek tönkre. Itthon pedig nem volt hova menni – sportlécum ugyan több tucat van az országban (gyakorlatilag minden megyében egy), és ezeknek jellemzően van labdarúgó-szakosztályuk is, de szakmai színvonaluk nem teszi lehetővé a modern követelmények szerinti képzést. Jelenleg sem jó a helyzet: a székelyföldi akadémián kívül egy jól működő hasonló intézmény van az egész országban, az egykor világhírű román labdarúgó, *Gheorghe Hagi* constantai akadémiaja.

A székelyföldi magyarok kezdeményezése egyébként sokaknak szúrja a szemét Bukarestben. A Román Labdarúgó-szövetség (FRF) elkezdett egy úgynevezett reformot, és szeptemberben megnyitotta az első „különleges képzési központját”, amelyhez hasonlóbb a tervek szerint nyolc indul a közeljövőben. Az első éppen Marosvásárhelyen, ráadásul a helyi prefektus és a hadsereg támogatásával – nehéz nem azt gondolni, hogy a magyar kezdeményezés hozta lépéskényszerbe őket. Ez azzal is igazolható, hogy egyenként megkeresték a székelyföldi akadémia járó vásárhelyi magyar gyerekeket, hogy átcsábítsák őket az újba, de egyelőre senkinél nem jártak sikerrel. A szövetség szokatlan kezdeményezése több jogi kérdést felvet. Mivel az FRF költségvetését a Romániában működő csapatok adják össze tagdíj formájában, ha a szövetség akadémiaja is benevez az ifjúsági bajnokságba, az a fura helyzet fog előállni, hogy a tagok a saját konkurencijukat fizetik meg. Ráadásul a bírót mindig a szövetség delegálja, így jogtalan előnyben lesz a saját csapatuk. És fel-

vetődik az a kérdés is, az általuk felfedezett tehetségek játékjoga kié lesz, hiszen a csapatok által befizetett pénzből nevelték fel őket.

Meglátogatjuk az *Erőss Zsoltról* elnevezett tornacsarnokban lévő öltözőket és kiegészítő helyiségeket is – az egyik teremben éppen gyógytornász foglalkozik egy meghúzódtól vádljú fiatalal. Egy, a kapus-edzésből visszatérő játékos egy automatából forró folyadékot vásárol magának, és amíg elmegyünk mellette, két felnőtt is ellenőrzi, hogy valóban kakaót vásárolt-e – a gyerekeknek ugyanis tiltják a kávé és az energiatalt. Az elnököt megkérdezem a Puskás-akadémiával való kapcsolatáról is.

– Korrekt viszonyban vagyunk – hangzik a válasz. – Szakmai anyagokat kapunk tőlük, szakembereink részt vesznek az edzőképzésükön. A gyerekeik idén kétszer jártak nálunk, közös magaslati edzőtáborban voltunk a Hargitán, korosztályos csapataink idén már kétszer jártak Felcsúton, és decemberben is megyünk. A megállapodás értelmében a támogatásukért cserébe a tizenhat évet betöltő játékosainkból válogathatnak, eddig háromszor éltek ezzel a lehetőséggel.

Megkérdezem azt is, mi igaz a négymillió eurós csapatvásárlásból. Ez butaság, mondja Szondy, és papírokat vesz elő: az FK Csikszereda évi 250 ezer lejes, vagyis csaknem 18 millió forintos költségvetését a város finanszírozza. Négymillió euróból nem egy harmadosztályú csapatot, hanem a harmadosztály összes erdélyi csapatát meg lehetne vásárolni, neveti el magát az elnök, aki megmagyarázza a félreértés okát. Valóban kértek négymillió eurós támogatást a magyar kormánytól (ebből eddig 830 millió forintot kaptak meg tavaly, és idén egyelőre még nem érkezett támogatás), hogy kollégiumot építsenek a katolikus egyháztól kapott telekre. Nem csak maguknak, hiszen az akadémisták ötven helye mellett a Márton Áron Főgimnázium (mely az erdélyi magyar értelmiség utánpótlásának egyik legfontosabb bázisa, és öt éve nem tudják szállásolni a vidékieket) százötven diákjának is helyet ad. Eltérítik a munkások gőzerővel, és ha elkészül, lesz benne egy sportklinika – ezt majd a jégkorongozók, kosárlabdázók, sízók és mások tudják használni –, valamint az épület egyik oldala letétként funkcionál majd az FK Csikszereda és az utánpótláscsapatok mérkőzésein. Ez az elképzelés egyébként összesen 5,6 millió euróba kerül, a különbözetet a város fizeti.

Amikor elköszönnek, Szondy Zoltán arról beszél: az alig több, mint háromszáz éves lakosságú Izland hajszál híján kijutott a 2014-es labdarúgó-világbajnokságra. Székelyföldön hatszáz ezer magyar él – az akadémia megalapításakor az a cél lebegett a szemük előtt, hogy helyben teremtsenek infrastruktúrát a magyar tehetségek képzésének. Aki nagyon jó, tizenhat éves korában elmehet Magyarországra, ha akar, a többiekkel pedig létrehozhatnak egy ütőképes székelyföldi focicsapatot. Így magyarnak maradnak a gyerekek, és az anyaországi labdarúgás bázisa is bővül ötszáz ezer emberrel, fogalmazza meg a célt a vezető.

Egy székelyföldi fiatal, *Ilyés Szabolcs* a budapesti Testnevelési Egyetem sportmenedzser szakán végezve abból írta a szakdolgozatát, hogyan tudja segíteni az erdélyi magyar labdarúgás az anyaországot. Több tucat szakembert kérdezett meg, és az interjúk során felmerült az is, mi a különbség az ottani és magyarországi tehetség között. Az egyik megszólaló szakember érdekes választ adott: a székely futballista arról nevezetes, hogy alázatos, dolgozik, minden labdáért megküzd. A magyarországiaknak finomabb a bokájuk, tehát technikásabbak, fifikásabbak, míg a székelyek mentálisan erősebbek, a szó jó értelmében agresszívabbak, az utolsó pillanatig küzdenek, és szível-lellekkel kompenzálják az esetleges technikai hiányosságokat. Van tehát mit tanulni egymástól.